

ЯВОРОВ: ЧЕРНАТА МАСКА НА ОГНЯРОИНТЕЛИГЕНТА

Във вапцарознанието е възприето мнението, че Яворов е повлиял върху ранните Вапцарови стихове, след което (през 1936 г.) в поетиката му е осъществена революционната еманципация от символистичните образци, в т.ч. и от животворческия кумир на младите му години. Резултатът е оповестен пряко в стихотворението „Не бойте се, деца“, но в още по-голяма степен – засвидетелстван в цялостната промяна в поетическия облик на Огняроинтелигента, от който са изличени яворовските черти¹...

Наистина, що се отнася до външните подражания, те категорично са преодолені. Но Яворов е личността – стожер за Вапцаров, с която поетът води несекващ пожизнен диалог! Интересно е да се отбележи, че в задълбочената рецензия на Димитър Митрев за „Моторни песни“ като забележка към книгата е посочено и твърде силното влияние от Яворов²... Дори ние да не се съгласим с тази критика, няма как да не признаем, че фигурата на Яворов присъства до самия трагически край на Вапцаровия живот, една от причините поемата „Илинден“ да остане недовършена. А тя тематизира драматично национално събитие, свързано отново с Яворов като негов участник и интерпретатор...

В свое писмо от Кочериново от 24.X.1932 г. до сестра си Райна Огняроинтелигента се самоанализира: „И като че ли до голяма степен в моят трагизъм се включва, че повечето хора ме мислят за необикновен, а аз самият много добре съзнавам моята ординерност и това ме терзае“³. Тук става ясно, че поетът, попаднал в заводска среда, е изпитвал остър дефицит на необикновеност (и то в същото време, когато е профсъюзен деятел в Кочериново и обичайно е мислен като масовик, като осъзнат работник колективист)... Синдромът на Огняроинтелигента е осъзнат от поета болезнено, когато той мислено се съизмерва с „онези необикновени, които се раждат на векове един път. Помниш ли тяхното разочарование, о, не само разочарование, нещо по-силно – отчаяние. То произлиза оттам, че те в душите си носят съвсем други минове, а светът е пълен с толкова пошлост и нищета. Затова Едгар По се опиваше с опий, за да запази илюзорността на своите прекрасни светове...“⁴